

กำหนดการให้วัคซีนตามแผนงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค ของกระทรวงสาธารณสุขปี 2566

กำหนดการให้วัคซีนในเด็ก

อายุ	วัคซีนที่ให้	ข้อแนะนำ
แรกเกิด	HB1 วัคซีนป้องกันโรคตับอักเสบบี BCG วัคซีนป้องกันวัณโรค	ควรให้เร็วที่สุดภายใน 24 ชั่วโมงหลังคลอด ฉีดให้เด็กก่อนออกจากโรงพยาบาล
1 เดือน	HB2 วัคซีนป้องกันโรคตับอักเสบบี	เฉพาะรายที่คลอดจากมารดาที่เป็นพาหะ ของไวรัสตับอักเสบบี
2 เดือน	DTP-HB-Hib1 วัคซีนรวมป้องกันโรคคอตีบ-บาดทะยัก- ไอกรณ-ตับอักเสบบี-ฮิบ OPV1 วัคซีนป้องกันโรคโปลิโอชนิดรับประทาน Rota1 วัคซีนโรต้า	ห้ามมิให้วัคซีนโรคคอตีบ 1 ในเด็กที่อายุมากกว่า 15 สัปดาห์
4 เดือน	DTP-HB-Hib2 วัคซีนรวมป้องกันโรคคอตีบ-บาดทะยัก- ไอกรณ-ตับอักเสบบี-ฮิบ OPV2 วัคซีนป้องกันโรคโปลิโอชนิดรับประทาน IPV วัคซีนป้องกันโรคโปลิโอชนิดฉีด Rota2 วัคซีนโรต้า	- ให้วัคซีนป้องกันโรคโปลิโอชนิดฉีด 1 เข็ม พร้อมกับวัคซีนป้องกันโรคคอตีบ- ชนิดรับประทาน 1 ครั้ง - ห้ามมิให้วัคซีนโรคคอตีบ- ชนิดฉีดในเด็กที่อายุมากกว่า 32 สัปดาห์
6 เดือน	DTP-HB-Hib3 วัคซีนรวมป้องกันโรคคอตีบ-บาดทะยัก- ไอกรณ-ตับอักเสบบี-ฮิบ OPV3 วัคซีนป้องกันโรคโปลิโอชนิดรับประทาน Rota3 วัคซีนโรต้า	- ห้ามมิให้วัคซีนโรคคอตีบ- ชนิดฉีดในเด็กที่อายุมากกว่า 32 สัปดาห์ - ให้ก่อนรับการได้รับวัคซีนโรคคอตีบ 3 เข็มให้ได้รับวัคซีน Rota3 มาแล้ว 2 ครั้ง
9 เดือน	MMR1 วัคซีนรวมป้องกันโรคหัด-คางทูม-หัดเยอรมัน	
1 ปี	LAJE1 วัคซีนป้องกันโรคไข้สมองอักเสบเจอี ชนิดเชื้อเป็นอ่อนฤทธิ์	
1 ปี 6 เดือน	DTP4 วัคซีนรวมป้องกันโรคคอตีบ-บาดทะยัก-ไอกรณ OPV4 วัคซีนป้องกันโรคโปลิโอชนิดรับประทาน MMR2 วัคซีนรวมป้องกันโรคหัด-คางทูม-หัดเยอรมัน	
2 ปี 6 เดือน	LAJE2 วัคซีนป้องกันโรคไข้สมองอักเสบเจอี ชนิดเชื้อเป็นอ่อนฤทธิ์	
4 ปี	DTP5 วัคซีนรวมป้องกันโรคคอตีบ-บาดทะยัก-ไอกรณ OPV5 วัคซีนป้องกันโรคโปลิโอชนิดรับประทาน	
ประถมศึกษาปีที่ 1	MMR วัคซีนรวมป้องกันโรคหัด-คางทูม-หัดเยอรมัน HB วัคซีนป้องกันโรคตับอักเสบบี LAJE วัคซีนป้องกันโรคไข้สมองอักเสบเจอี ชนิดเชื้อเป็นอ่อนฤทธิ์ IPV วัคซีนป้องกันโรคโปลิโอชนิดฉีด dT วัคซีนรวมป้องกันโรคคอตีบ-บาดทะยัก OPV วัคซีนป้องกันโรคโปลิโอชนิดรับประทาน BCG วัคซีนป้องกันวัณโรค	ตารางสอบประเมินผลให้วัคซีน เฉพาะรายที่ได้รับไม่ครบตามเกณฑ์ ให้ในกรณีที่ไม่มีความเห็นว่าเคยได้รับ เมื่อแรกเกิดและไม่มีผลเป็น - ไม่ให้ในเด็กติดเชื้อเอชไอวีที่มีการ ของโรคเอดส์
ประถมศึกษาปีที่ 5 (นักเรียนหญิง)	HPV1 และ HPV2 วัคซีนป้องกันมะเร็งปากมดลูกจากเชื้อเอชพีวี	- ระยะห่างระหว่างเข็ม ห่างกันอย่างน้อย 6 เดือน - กรณีเด็กหญิงที่มีมีประจำเดือนในระบบ การศึกษานี้ให้ฉีดที่อายุ 11-12 ปี
ประถมศึกษาปีที่ 6	dT วัคซีนรวมป้องกันโรคคอตีบ-บาดทะยัก	

กำหนดการให้วัคซีนแก่เด็กที่มารับวัคซีนซ้ำ

ครั้งที่	ช่วงอายุ 1-6 ปี	ช่วงอายุ 7 ปีขึ้นไป	ข้อแนะนำ
เดือนที่	วัคซีน	วัคซีน	
1	DTP-HB-Hib1 OPV1 IPV MMR1	dT1 OPV1 IPV MMR	ให้วัคซีน IPV เฉพาะรายที่ได้รับไม่ครบ ตามเกณฑ์ ในเด็กอายุต่ำกว่า 7 ปี และ เด็กที่เจ็บป่วยเป็น
2	DTP-HB-Hib2 OPV2 LAJE1	HB1 LAJE1 dT2	- ให้ในกรณีที่ไม่มีหลักฐานว่าเคยได้รับ เมื่อแรกเกิดและไม่มีผลเป็น - ไม่ให้ในเด็กติดเชื้อเอชไอวีที่มีการ ของโรคเอดส์
3	MMR2	OPV2 HB2	
4	DTP-HB-Hib3 OPV3 DTP4	HB3 dT3	
5	OPV4 LAJE 2	OPV3 LAJE 2	

กำหนดการให้วัคซีนในผู้ใหญ่

วัคซีน	กลุ่มเป้าหมาย	กำหนดการให้วัคซีน
dT	หญิงตั้งครรภ์ บุคคลอายุ 20, 30, 40 ปี (อายุลงท้ายด้วยเลข 0)	3 ครั้ง หรือตามประสิทธิภาพที่ได้รับวัคซีน 1 ครั้ง ทุก 10 ปี
Influenza	หญิงตั้งครรภ์ (สามารถรับวัคซีนได้ตลอดทั้งปี) บุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข เฉพาะช่วงระยะที่ ประชาชนกลุ่มเสี่ยง 7 กลุ่ม ได้แก่ 1. หญิงตั้งครรภ์ อายุครรภ์ 4 เดือนขึ้นไป 2. เด็กอายุ 6 เดือน ถึง 2 ปีทุกคน 3. ผู้มีโรคเรื้อรัง ตั้งแต่ ปอดอุดกั้นเรื้อรัง หอบหืด หัวใจ หลอดเลือดสมอง ไส้ติ่ง ผู้ป่วยมะเร็ง ที่อยู่ระหว่างการใช้ยาเคมีบำบัด และเบาหวาน 4. บุคคลที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไป 5. โรคอ้วน มีดัชนีมวลกายตั้งแต่ 30 กิโลกรัมขึ้นไป (รวมผู้ติดเชื้อ HIV ที่มีอาการ) 6. โรคไตเรื้อรัง (ค่าไต < 30 GFR) หรือ BMI > 35 กิโลกรัมต่อตารางเมตร 7. ผู้ที่ทำงานหรืออยู่ร่วมกับคนชรา	1 ครั้ง ทุกครั้งที่ตั้งครรภ์ (อายุครรภ์ตั้งแต่ 4 เดือน ขึ้นไป) ปีละ 1 ครั้ง ปีละ 1 ครั้ง
MR	นักศึกษาทางการแพทย์และสาธารณสุข ชั้นปีที่ 1 เฉพาะช่วงระยะที่ ผู้ใหญ่อายุ 20 - 40 ปี ได้แก่ 1. บุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขภาครัฐ และเอกชน 2. บุคลากรทางทหาร/ตำรวจ 3. ผู้ต้องขังและเจ้าหน้าที่ภายในโครงการราชทัณฑ์ ทั่วยุทธศาสตร์ ศาสตร์ ศาสตร์ กอปร 4. กลุ่มในแรงงานในโรงงานและสถานประกอบการ 5. ประชาชนทั่วไป 6. ประชาชนกลุ่มเสี่ยง ได้แก่ แรงงานต่างด้าว ผู้ที่อยู่ในพื้นที่ชายแดน ผู้ลี้ภัย เป็นต้น	1 ครั้ง 1 ครั้ง
HB	บุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข	- ให้ 3 ครั้ง (0, 1, 6 เดือน) ในผู้ที่เกิดก่อนปี 2536 - ให้กระตุ้น 1 ครั้ง ในผู้ที่เกิดหลังปี 2536

หมายเหตุ

1. วัคซีนทุกชนิด ถ้าไม่ได้รับตามกำหนด สามารถให้ได้ทันทีเมื่อพบเด็ก
2. ถ้าได้รับวัคซีนเข็มใดเข็มหนึ่งมาแล้ว 1 ครั้ง หากยังขาดวัคซีนเข็มต่อไปตาม
กำหนดการให้วัคซีนครั้งต่อไปได้ โดยไม่ต้องเริ่มนับใหม่
3. กรณีพบเด็กที่ได้รับวัคซีนไม่ครบถ้วนหรือล่าช้า ให้พิจารณาตามรับวัคซีน
ตามกำหนดให้ครบตามกำหนด ตามใบระบอของ 1 ปี หากเกินให้วัคซีน
ต่อเนื่องตามกำหนดการให้วัคซีนปกติ
4. การบริหารจัดการวัคซีน เป็นไปตามจำนวนวัคซีนที่จัดหาได้และจำนวน
วัคซีนที่เหลือในคลังของหน่วยงาน

กรมควบคุมโรค
Department of Disease Control

องค์ความรู้ด้านวัคซีน ที่เกี่ยวข้องกับโรค ที่ป้องกันได้ด้วยวัคซีน

กองโรคติดต่อทั่วไป
กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

คำนำ

ตามที่กรมควบคุมโรค ได้ดำเนินการตามนโยบายของกระทรวงสาธารณสุข โดยการดำเนินงานให้วัคซีนในประเทศไทย สำหรับการป้องกันควบคุมโรคที่ป้องกันได้ด้วยวัคซีนในประชาชนกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ กลุ่มเด็กเล็ก เด็กนักเรียน และในกลุ่มผู้ใหญ่ เพื่อการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคให้กลุ่มเป้าหมายได้รับวัคซีน เป็นการป้องกันโรคลดการป่วยที่รุนแรงและลดการเสียชีวิตในประชากรกลุ่มเป้าหมาย แต่ด้วยสถานการณ์การระบาดของโควิด 19 ตั้งแต่ปี 2562 ซึ่งกว่า 3 ปีที่ผ่านมา ประเทศไทยได้รับผลกระทบจากการระบาดของโควิด 19 ส่งผลต่อการให้บริการวัคซีนตามแผนงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคในเด็กอายุ 0-5 ปี กลุ่มนักเรียน ซึ่งพบว่าโดยในปี 2563 และ 2564 พบว่ามีแนวโน้มความครอบคลุมการได้รับวัคซีนลดลง และในปี 2565 การได้รับวัคซีนภาพรวมแต่ละชนิดส่วนใหญ่มีความครอบคลุมต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนด หรือแม้กระทั่งในผู้ใหญ่ เช่น การได้รับวัคซีนป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่ในประชาชนกลุ่มเสี่ยงลดลงเป็นต้น ซึ่งหากประชาชนกลุ่มเสี่ยงโรคที่ป้องกันได้ด้วยวัคซีนมีความครอบคลุมการได้รับวัคซีนต่ำกว่าค่าเป้าหมายดังกล่าว อาจทำให้เกิดการระบาดของโรคที่ป้องกันได้ด้วยวัคซีนในวงกว้างได้ อีกทั้งในกลุ่มเสี่ยงอาจเสี่ยงต่อการป่วยรุนแรงหรือการเสียชีวิตจากภาวะแทรกซ้อนของโรคได้

ดังนั้น กรมควบคุมโรค จึงได้จัดทำองค์ความรู้ด้านวัคซีนที่เกี่ยวข้องกับโรคที่ป้องกันได้ด้วยวัคซีน ให้ความรู้แก่บุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข เพื่อนำความรู้ไปใช้ในการประชาสัมพันธ์หรือการสื่อสาร และให้คำแนะนำกับประชาชนกลุ่มเป้าหมายทั้งในเด็กเล็ก เด็กนักเรียน ผู้ใหญ่ รวมทั้งประชาชนกลุ่มเสี่ยงต่อโรคที่ป้องกันได้ด้วยวัคซีน ให้มีความรู้และเห็นความสำคัญกับการฉีดวัคซีน นำไปสู่การเข้ารับการฉีดวัคซีนตามแผนงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคครบถ้วนตามเกณฑ์ให้ครอบคลุมเกิดประสิทธิผลสูงสุดในการป้องกันควบคุมโรคที่ป้องกันได้ด้วยวัคซีนสูงสุดต่อไป

กรกฎาคม 2566

กองโรคติดต่อทั่วไป กรมควบคุมโรค

องค์ความรู้ด้านวัคซีนที่เกี่ยวข้องกับโรคที่ป้องกันได้ด้วยวัคซีน

การดำเนินงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคในประเทศไทย โดยการฉีดวัคซีนสำหรับการป้องกันควบคุมโรคที่ป้องกันได้ด้วยวัคซีนในประชาชนกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ กลุ่มเด็กเล็ก เด็กนักเรียน และในกลุ่มผู้ใหญ่ เพื่อการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคให้กลุ่มเป้าหมายได้รับวัคซีนครบตามเกณฑ์ เพื่อการป้องกันโรค ลดการป่วยที่รุนแรง และลดการเสียชีวิต ซึ่งวัคซีนที่กลุ่มเป้าหมายได้รับวัคซีนตามแผนงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคของกระทรวงสาธารณสุขสามารถแบ่งกลุ่มการได้รับวัคซีน ดังนี้

กลุ่มที่ 1 วัคซีนพื้นฐานสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน ในแผนงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค

- 1.1 วัคซีนป้องกันวัณโรค (BCG)
- 1.2 วัคซีนป้องกันโรคไวรัสตับอักเสบบี (HB)
- 1.3 วัคซีนป้องกันโรคโปลิโอชนิดรับประทาน (OPV)
- 1.4 วัคซีนรวมป้องกันโรคหัด-คางทูม-หัดเยอรมัน (MMR)
- 1.5 วัคซีนป้องกันโรคคอตีบ-ไอกรนชนิดทั้งเซลล์-บาดทะยัก-ตับอักเสบบี-ฮิบ (DTwP-HB-Hib)
- 1.6 วัคซีนป้องกันโรคคอตีบ-ไอกรนชนิดทั้งเซลล์-บาดทะยัก (DTwP)
- 1.7 วัคซีนป้องกันโรคไขสมองอักเสบเจอีชนิดเชื้อเป็นอ่อนฤทธิ์ (LAJE)
- 1.8 วัคซีนป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโรตา (ROTA)

กลุ่มที่ 2 วัคซีนพื้นฐานสำหรับเด็กวัยเรียน ในแผนงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค

- 2.1 วัคซีนป้องกันโรคคอตีบ-บาดทะยัก (dT)
- 2.2 วัคซีนป้องกันมะเร็งปากมดลูกจากเชื้อเอชพีวี (HPV)

กลุ่มที่ 3 วัคซีนในการณรงค์ประจำปี

- วัคซีนป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่ (Influenza)

กลุ่มที่ 1 วัคซีนพื้นฐานสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน ในแผนงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค

1.1 วัคซีนป้องกันวัณโรค (BCG)

วัคซีนป้องกันวัณโรค หรือวัคซีนบีซีจี (Bacillus Calmette-Guerin (BCG) vaccine)

วัณโรค คืออะไร

- เกิดจากเชื้อมัยโคแบคทีเรีย
- ติดต่อจากคนสู่คน เมื่อผู้ป่วยไอ จาม หรือตะโกน

คุณสมบัติวัคซีน

- ผลิตจากเชื้อมัยโคแบคทีเรียสายพันธุ์พิเศษที่ทำให้อ่อนฤทธิ์จนไม่สามารถก่อโรคได้
- ป้องกันวัณโรคชนิดรุนแรงได้เป็นส่วนใหญ่น แต่ป้องกันวัณโรคปอดได้เพียงร้อยละ 50

ฉีดวัคซีนอย่างไร

- ฉีดครั้งเดียวเข้าในผิวหนังเมื่อแรกเกิด

บุคคลที่ไม่ควรได้รับวัคซีน

- การมีภาวะภูมิคุ้มกันบกพร่องชนิดรุนแรง
- ผู้ป่วยเอดส์

อาการข้างเคียงที่อาจเกิดขึ้นหลังรับวัคซีน

- ประมาณ 2-3 สัปดาห์แรกมีรอยบวมแดงบริเวณที่ฉีด บางรายอาจมีต่อมน้ำเหลืองโตใกล้กับบริเวณที่ฉีด โดยเฉพาะรักแร้ และไหปลาร้า
- อาการแพ้รุนแรง เช่น แผลที่เกิดจากการฉีดอักเสบมาก หรือต่อมน้ำเหลืองโตใกล้กับบริเวณที่ฉีดอักเสบ บวม แดง หรือเป็นฝี

ข้อควรปฏิบัติ

- หากเกิดแผล ใช้น้ำสะอาดชุบน้ำมันสนที่เย็นแล้ว เช็ดรอบๆ บริเวณแผลและซับน้ำให้แห้ง
- ควรเก็บสมุดบันทึกการรับวัคซีนไว้ตลอดไป
- หากมีข้อสงสัยเกี่ยวกับวัคซีนควรปรึกษาแพทย์ หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข

ที่มา : กองโรคติดต่อทั่วไป กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

องค์ความรู้ด้านวัคซีนที่เกี่ยวข้องกับโรคที่ป้องกันได้ด้วยวัคซีน

1.2 วัคซีนป้องกันโรคไวรัสตับอักเสบบี (HB)

วัคซีนป้องกันโรคไวรัสตับอักเสบบี (Hepatitis B vaccine)

โรคไวรัสตับอักเสบบี คืออะไร

- สาเหตุทำให้เกิดโรคตับอักเสบบี อาหารเนื้อมนุษย์ บักมีใช้ ปวดท้อง เบื่ออาหาร คลื่นไส้ อาเจียน ตัวเหลือง ตาเหลือง ปัสสาวะสีเข้มขึ้น
- อาจทำให้เป็นโรคตับอักเสบบีเรื้อรัง โรคตับแข็ง มะเร็งตับ และเสียชีวิตได้ ผู้ป่วยสามารถแพร่เชื้อได้ ถึงแม้ไม่มีอาการ
- ติดต่อได้ทางเลือด ผลิตภัณฑ์ของเลือด เพศสัมพันธ์ สารคัดหลั่ง และจากมารดาที่เป็นพาหะสู่ทารกได้

คุณสมบัติวัคซีน

- ทำจากโปรตีนผิวนอกของเชื้อไวรัสตับอักเสบบี มีความปลอดภัยและสามารถป้องกันโรคได้ดี

ฉีดวัคซีนอย่างไร

- ฉีดเมื่อแรกเกิด และได้รับเป็นวัคซีนรวม คอตีบ-บาดทะยัก-ไอกรน-ตับอักเสบบี และฮิบ เมื่ออายุประมาณ 2, 4 และ 6 เดือน
- ฉีดผู้ใหญ่ที่ยังไม่ติดเชื้อ และยังไม่มีความเสี่ยงสูงต่อการติดเชื้อ ควรฉีดกันก็ที่มีโอกาส

บุคคลที่ไม่ควรได้รับวัคซีน

- ผู้ที่เคยมีปฏิกิริยาแพ้รุนแรงต่อวัคซีนนี้
- มีไข้ ควรเลื่อนการรับวัคซีนออกไปก่อน

อาการข้างเคียงที่อาจเกิดขึ้นหลังรับวัคซีน

- ปวด บวมบริเวณที่ฉีด หรือมีไข้ต่ำๆ เริ่มมีอาการ 3-4 ชั่วโมงหลังฉีด และเป็นไม่เกิน 24 ชั่วโมง
- อาการแพ้รุนแรง ได้แก่ มีผื่นทั้งตัว หน้าบวม คอบวม หายใจลำบาก ใจสั่น วิงเวียนหรืออ่อนแรง

ข้อควรปฏิบัติ

- พักสังเกตอาการ 30 นาทีหลังฉีดวัคซีน ณ สถานที่รับบริการ และควรสังเกตอาการต่อที่บ้าน
- หากมีอาการข้างเคียงหลังจากได้รับวัคซีนควรแจ้งแพทย์ หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขก่อนรับวัคซีนครั้งต่อไป
- หากปวด บวม บริเวณที่ฉีดให้ประคบด้วยผ้าเย็น และหากมีไข้ให้รับประทานยาลดไข้
- หากรับวัคซีนแล้วมีอาการแพ้รุนแรงควรรีบพบแพทย์ หรือโทร 1669
- ควรรับวัคซีนตามกำหนดและเก็บสมุดบันทึกการรับวัคซีนไว้ตลอดไป
- หากมีข้อสงสัยเกี่ยวกับวัคซีนควรปรึกษาแพทย์ หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข

ที่มา : กองโรคติดต่อทั่วไป กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

1.3 วัคซีนป้องกันโรคโปลิโอชนิดรับประทาน (OPV)

วัคซีนป้องกันโรคโปลิโอ

โรคโปลิโอ คืออะไร

โปลิโอ เกิดจากเชื้อไวรัสโปลิโอ ติดต่อจากการรับประทานอาหารหรือน้ำดื่มที่ปนเปื้อนเชื้อ เด็กที่เป็นโปลิโอจะมีแขนขาอ่อนแรงเฉียบพลัน และพิการตลอดชีวิต แม้ว่าประเทศไทยจะไม่มีโรคโปลิโอมานานแล้ว แต่ยังมีความเสี่ยงที่เชื้อจะกลับมาระบาดได้อีก

คุณสมบัติวัคซีน

- วัคซีนป้องกันโรคโปลิโอประสิทธิภาพสูง มี 2 ชนิดคือ
- ชนิดรับประทาน มี 2 สายพันธุ์ ทำจากเชื้อมีชีวิตที่ทำให้อ่อนฤทธิ์
  - ชนิดฉีด มี 3 สายพันธุ์ ทำจากเชื้อตาย มีทั้งแบบ ฉีดแยกเข็ม และแบบรวมกับวัคซีนรวมป้องกันโรคคอตีบ-บาดทะยัก-ไอกรน

รับวัคซีนอย่างไร

วัคซีนโปลิโอชนิดฉีด (IPV) จำนวน 2 เข็ม	วัคซีนโปลิโอชนิดรับประทาน (OPV) จำนวน 3 ครั้ง
เข็มที่ 2 เมื่ออายุ 4 เดือน	เข็มที่ 6 เดือน, 1 ปี 6 เดือน, 4 ปี

ตั้งแต่ กรกฎาคม 2566 เป็นต้นไป จะใช้ สูตรการรับวัคซีนป้องกันโปลิโอ แบบ **"2 ฉีด 3 หยด"** ตามช่วงอายุ ของเด็กดังภาพ ซึ่งจะเพิ่มประสิทธิภาพ และความปลอดภัยในเด็กไทยมากขึ้น

อาการข้างเคียงที่อาจเกิดขึ้นหลังรับวัคซีน

- ชนิดรับประทาน อาจเกิดภาวะกล้ามเนื้ออ่อนแรง คล้ายโปลิโอ ได้ในอัตราน้อยกว่า 1 ในล้าน
- ชนิดฉีด อาจทำให้ บวม แดง เจ็บบริเวณที่ฉีด และอาจทำให้ มีไข้ ปวดศีรษะ เหนื่อยเพลีย ซึ่งอาจเป็นได้ 1-2 วันหลังฉีด

ข้อควรปฏิบัติ

- พักสังเกตอาการ 30 นาทีหลังฉีดวัคซีน ณ สถานที่รับบริการ และควรสังเกตอาการต่อที่บ้าน
- หากมีอาการข้างเคียงหลังจากได้รับวัคซีนควรแจ้งแพทย์ หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขก่อนรับวัคซีน ครั้งต่อไป
- หากรับวัคซีนแล้วมีอาการแพ้รุนแรงควรรับพบแพทย์ หรือโทร 1669
- ควรรับวัคซีนตามกำหนดและเก็บสมุดบันทึกการรับวัคซีนไว้ตลอดไป
- หากมีข้อสงสัยเกี่ยวกับวัคซีนควรปรึกษาแพทย์ หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข

ที่มา : กองโรคติดต่อทั่วไป กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข ฉบับวันที่ 7 กรกฎาคม 2566

1.4 วัคซีนรวมป้องกันโรคหัด-คางทูม-หัดเยอรมัน (MMR)

วัคซีนรวมป้องกันโรคหัด-คางทูม-หัดเยอรมัน หรือ วัคซีนเอ็มเอ็มอาร์ (Measles-Mumps-Rubella (MMR) vaccine)

โรคหัด-คางทูม-หัดเยอรมัน คืออะไร

โรคหัด เกิดจากเชื้อไวรัสหัด ทำให้มีไข้สูง น้ำมูกไหล ไอ ตาแดง และมีผื่นขึ้น
โรคคางทูม เกิดจากเชื้อไวรัสคางทูม ทำให้มีไข้ ต่อม้ำลายอักเสบ อัมพาตอักเสบ
โรคหัดเยอรมัน เกิดจากเชื้อไวรัสหัดเยอรมัน ทำให้มีไข้ ผื่น ต่อม้ำลายอักเสบ
ส่วนใหญ่นำอาการไม่รุนแรงและหายได้เอง แต่การติดเชื้อหัดเยอรมันในหญิงตั้งครรภ์
จะส่งผลให้การรบกวนเกิดความพิการแต่กำเนิด หรืออาจทำให้การรบกวนในครรภ์ได้
โรคหัด คางทูมและหัดเยอรมัน เป็นโรคที่ติดต่อได้ง่ายหากสัมผัสหรือใกล้ชิดกับ
ผู้ป่วยที่เป็นโรค

คุณสมบัติวัคซีน

ผลิตจากเชื้อไวรัสหัด คางทูม และหัดเยอรมันที่ยังมีชีวิตแต่ทำให้อ่อนฤทธิ์ลง
จนไม่สามารถก่อโรคได้ในผู้ที่มีภูมิคุ้มกันปกติ และสามารถสร้างภูมิคุ้มกันโรคได้ดี

ฉีดวัคซีนอย่างไร

ฉีดวัคซีนรวมป้องกันโรคหัด-คางทูม-หัดเยอรมัน
จำนวน 2 เข็ม

 เข็มแรก ฉีดที่อายุ 9-12 เดือน
เข็มที่ 2 ฉีดที่อายุ 18 เดือน

บุคคลที่ไม่ควรได้รับวัคซีน

- เคยมีปฏิกิริยารุนแรง หรือ
ปัญหาอื่นที่รุนแรงจากวัคซีนนี้
มาก่อน
- มีไข้ ควรเลื่อนการรับวัคซีน
ออกไปก่อน

อาการข้างเคียงที่อาจเกิดขึ้นหลังรับวัคซีน

- ปวด บวม แดงบริเวณที่ฉีด หลังรับวัคซีน 5-12 วัน อาจมีไข้ ผื่น ต่อม้ำลายอักเสบ และหายได้เองภายใน 2-3 วัน
- ในผู้ใหญ่พบมีอาการปวดข้อ อัมพาตอักเสบได้ และหายได้เองภายใน 1-3 สัปดาห์
- อาการแพ้รุนแรง ได้แก่ มีผื่นทั้งตัว หน้าบวม คอบวม หายใจลำบาก ใจสั่น วิงเวียนหรืออ่อนแรง

ข้อควรปฏิบัติ

- พักสังเกตอาการ 30 นาทีหลังฉีดวัคซีน ณ สถานที่รับบริการ และควรสังเกตอาการต่อที่บ้าน
- หากมีอาการข้างเคียงหลังจากได้รับวัคซีนควรแจ้งแพทย์หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขก่อนรับวัคซีน
ครั้งต่อไป
- หากปวด บวม บริเวณที่ฉีดให้ประคบด้วยผ้าเย็น และหากมีไข้ให้รับประทานยาลดไข้
- หากรับวัคซีนแล้วมีอาการแพ้รุนแรงควรรีบพบแพทย์ หรือโทร **1669**
- ควรรับวัคซีนตามกำหนดและเก็บสมุดบันทึกการรับวัคซีนไว้ตลอดไป
- หากมีข้อสงสัยเกี่ยวกับวัคซีนควรปรึกษาแพทย์หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข

ที่มา : กองโรคติดต่อทั่วไป กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

องค์ความรู้ด้านวัคซีนที่เกี่ยวข้องกับโรคที่ป้องกันได้ด้วยวัคซีน

1.5 วัคซีนป้องกันโรคคอตีบ-ไอกรนชนิดทั้งเซลล์-บาดทะยัก-ตับอักเสบบี-ฮิบ (DTwP-HB-Hib)

วัคซีนรวมป้องกันโรคคอตีบ-บาดทะยัก-ไอกรน (ชนิดทั้งเซลล์)-ตับอักเสบบี-ฮิบ (5 โรค)

(Diphtheria-Tetanus-Pertussis (whole cell)- Hepatitis B- Hib: DTwP-HB-Hib)

โรคคอตีบ บาดทะยัก ไอกรน ตับอักเสบบี และฮิบ คืออะไร

- **โรคคอตีบ** เกิดจากพิษของเชื้อแบคทีเรีย ทำให้เกิดการอักเสบของลำคอและกล่องเสียง อาจรุนแรงถึงขั้นเสียชีวิตได้
- **โรคบาดทะยัก** เกิดจากพิษของเชื้อแบคทีเรีย เชื้อเข้าสู่ร่างกายผ่านทางบาดแผลสกปรก ทำให้กล้ามเนื้อเกร็งกระตุก บาดทะยักเกร็ง อ้าปากไม่ได้ กลืนลำบาก หายใจลำบาก และรุนแรงถึงขั้นเสียชีวิตได้
- **โรคไอกรน** เกิดจากเชื้อแบคทีเรีย ทำให้เกิดการอักเสบของเยื่อทางเดินหายใจ ทำให้ไอรุนแรง ในเด็กเล็กอาจชักจากการขาดออกซิเจนขณะไอ หายใจหอบจนกระทั่งเสียชีวิตได้
- **โรคตับอักเสบบี** ทำให้เป็นตับอักเสบเรื้อรัง ตาเหลือง อาจทำให้เป็นโรคตับอักเสบเรื้อรัง หรือมะเร็งตับต่อไปได้ ติดต่อกันมาหลายปีเป็นพาหะของไวรัสตับอักเสบบีสู่ทารก ทำให้ทารกติดเชื้อเรื้อรัง
- **โรคฮิบ** เกิดจากติดเชื้อที่แบคทีเรีย ฮีโมฟิลุสอินฟลูเอนเซ ชนิดบี ทำให้เด็กเล็กเป็นเยื่อหุ้มสมองอักเสบ ปอดอักเสบ ข้ออักเสบ และการติดเชื้อในกระแสเลือดถึงขั้นเสียชีวิตหรือพิการได้ มักเกิดโรคในเด็กอายุต่ำกว่า 2 ปี ติดต่อกันมาหลายปีเป็นพาหะของไวรัสตับอักเสบบีสู่ทารก ทำให้ทารกติดเชื้อเรื้อรัง

วัคซีนรวมป้องกันโรคคอตีบ-บาดทะยัก-ไอกรน(ชนิดทั้งเซลล์)-ตับอักเสบบี-ฮิบ คืออะไร

- เป็นวัคซีนรวมป้องกัน 5 โรค ได้แก่ โรคคอตีบ บาดทะยัก ไอกรน ตับอักเสบบี และฮิบ ในเข็มเดียวกัน ทำให้เด็กเจ็บตัวน้อยลง ลดความยุ่งยาก และผู้ปกครองไม่ต้องพาเด็กมาพบแพทย์บ่อยครั้ง

ฉีดวัคซีนอย่างไร

ฉีดในเด็กอายุประมาณ 2, 4 และ 6 เดือนทุกคน

อาการข้างเคียงที่อาจเกิดขึ้นหลังรับวัคซีน

- ปวด บวม แดงบริเวณที่ฉีด
- ไข้ อ่อนเพลีย ไม่สบาย ร้องกวน เริ่มมีอาการหลังฉีด 3-4 ชั่วโมง และหายภายใน 2 วัน
- อาการแพ้รุนแรง ได้แก่ มีผื่นทั้งตัว หน้าบวม คอบวม หายใจลำบาก ใจสั่น วิงเวียนหรืออ่อนแรง

ข้อควรปฏิบัติ

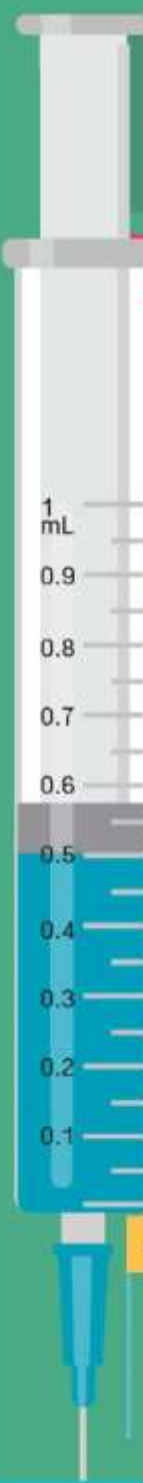
- พักสังเกตอาการ 30 นาทีหลังฉีดวัคซีน ณ สถานที่รับบริการ และควรสังเกตอาการต่อที่บ้าน
- หากมีอาการข้างเคียงหลังจากได้รับวัคซีนควรแจ้งแพทย์หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขก่อนรับวัคซีนครั้งต่อไป
- หากปวด บวม บริเวณที่ฉีดให้ประคบด้วยผ้าเย็น และหากมีไข้ให้รับประทานยาลดไข้
- หากรับวัคซีนแล้วมีอาการแพ้รุนแรงควรรีบพบแพทย์ หรือโทร 1669
- ควรรับวัคซีนตามกำหนดและเก็บสมุดบันทึกการรับวัคซีนไว้ตลอดไป
- หากมีข้อสงสัยเกี่ยวกับวัคซีนควรปรึกษาแพทย์ หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข

ที่มา : กองโรคติดต่อทั่วไป กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

องค์ความรู้ด้านวัคซีนที่เกี่ยวข้องกับโรคที่ป้องกันได้ด้วยวัคซีน

1.6 วัคซีนป้องกันโรคคอตีบ-ไอกรนชนิดทั้งเซลล์-บาดทะยัก (DTwP)

วัคซีนรวมป้องกันโรคคอตีบ-บาดทะยัก-ไอกรน (ชนิดทั้งเซลล์)

(Diphtheria-Tetanus-Pertussis (whole cell) : DTP vaccine)

โรคคอตีบ บาดทะยัก ไอกรน คืออะไร

- **โรคคอตีบ** เกิดจากพิษของเชื้อแบคทีเรีย ทำให้เกิดการอักเสบของลำคอ และทอนซิล อาจรุนแรงถึงขั้นเสียชีวิต
- **โรคบาดทะยัก** เกิดจากพิษของเชื้อแบคทีเรีย เชื้อเข้าสู่ร่างกายผ่านทางบาดแผลสกปรก ทำให้กล้ามเนื้อเกร็งกระตุก บาดทะยักแข็ง อ้าปากไม่ได้ กลืนลำบาก หายใจลำบากและรุนแรงถึงขั้นเสียชีวิตได้
- **โรคไอกรน** เกิดจากเชื้อแบคทีเรีย ทำให้เกิดการอักเสบของเยื่อปอดและหลอดลม ทำให้ไอรุนแรง ในเด็กเล็กอาจชักจากการขาดออกซิเจนขณะไอ หายใจหายใจจนกระทั่งเสียชีวิตได้

คุณสมบัติวัคซีน

- ผลิตจากเชื้อหรือพิษของเชื้อมาทำให้หมดฤทธิ์ในการก่อโรค
- วัคซีนนี้มีสองชนิดคือ ชนิดทั้งเซลล์ และชนิดไร้เซลล์ ซึ่งประสิทธิภาพไม่ต่างกัน

ฉีดวัคซีนอย่างไร

ฉีดเพื่อกระตุ้นภูมิคุ้มกันในเด็ก อายุ 1 ปี 6 เดือน และ 4 ปี

อาการข้างเคียงที่อาจเกิดขึ้นหลังรับวัคซีน

- ปวด บวม แดงบริเวณที่ฉีดวัคซีน
- ไข้ อ่อนเพลีย ไม่สบาย ร้องกวน เริ่มมีอาการหลังฉีด 3-4 ชั่วโมง และหายภายใน 2 วัน
- อาการแพ้รุนแรง ได้แก่ มีผื่นทั้งตัว หน้าบวม คอบวม หายใจลำบาก ใจสั่น วิงเวียนหรืออ่อนแรง

ข้อควรปฏิบัติ

- ฝึกสังเกตอาการ 30 นาทีหลังฉีดวัคซีน ณ สถานที่รับบริการ และควรสังเกตอาการต่อเนื่องที่บ้าน
- หากมีอาการข้างเคียงหลังจากได้รับวัคซีนควรแจ้งแพทย์หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขก่อนรับวัคซีนครั้งต่อไป
- หากบวม บวม บริเวณที่ฉีด ให้ประคบด้วยผ้าเย็นและหากมีไข้ให้รับประทานยาลดไข้
- หากรับวัคซีนแล้วมีอาการแพ้รุนแรงควรรีบพบแพทย์ หรือโทร 1668
- ควรรับวัคซีนตามกำหนดและเก็บสมุดบันทึกการรับวัคซีนไว้ตลอดไป
- หากมีข้อสงสัยเกี่ยวกับวัคซีนควรปรึกษาแพทย์ หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข

ที่มา : กองโรคติดต่อทั่วไป กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

1.7 วัคซีนป้องกันโรคไข้สมองอักเสบเจอีชนิดเชื้อเป็นอ่อนฤทธิ์ (LAJE)

วัคซีนป้องกันโรคไข้สมองอักเสบเจอี ชนิดเชื้อมีชีวิตรอ่อนฤทธิ์ (Live attenuated Japanese Encephalitis Vaccine)

โรคไข้สมองอักเสบเจอี คืออะไร

- เกิดจากเชื้อไวรัสเจอี โดยมียุงรำคาญเป็นพาหะนำโรค มีอาการไข้สูง ชี้น ชัก ไม่รู้สึกตัว และรุนแรงถึงเสียชีวิตได้ ปัจจุบันไม่มียารักษา หลังจากหายแล้วยังมีความพิการเหลือได้มาก

คุณสมบัติวัคซีน

- ผลิตจากเชื้อมีชีวิตรที่ทำให้อ่อนฤทธิ์ จนไม่สามารถก่อโรคได้ แต่ป้องกันโรคได้ดี

ฉีดวัคซีนอย่างไร

- ฉีดเข็มแรกเมื่ออายุ 12 เดือน และเข็มที่ 2 เมื่ออายุ 12-24 เดือน (แผนงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค กระทรวงสาธารณสุขให้เมื่ออายุ 2 ปี 6 เดือน)

อาการข้างเคียงที่อาจเกิดขึ้นหลังรับวัคซีน

- บวม แดง เจ็บบริเวณที่ฉีด และอาจทำให้มีไข้ ปวดศีรษะ เหนื่อยเพลีย
- อาการแพ้รุนแรง ได้แก่ มีผื่นทั้งตัว หน้าบวม คอบวมหายใจลำบาก ใจสั่น วิงเวียนหรืออ่อนแรง

ข้อควรปฏิบัติ

- พักสังเกตอาการ 30 นาทีหลังฉีดวัคซีน ณ สถานที่รับบริการ และควรสังเกตอาการต่อที่บ้าน
- หากมีอาการข้างเคียงหลังจากได้รับวัคซีนควรแจ้งแพทย์หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขก่อนรับวัคซีนครั้งต่อไป
- หากปวด บวม บริเวณที่ฉีดให้ประคบด้วยผ้าเย็น และหากมีไข้ให้รับประทานยาลดไข้
- หากรับวัคซีนแล้วมีอาการแพ้รุนแรงควรรีบพบแพทย์ หรือโทร 1669
- ควรรับวัคซีนตามกำหนดและเก็บสมุดบันทึกการรับวัคซีนไว้ตลอดไป
- หากมีข้อสงสัยเกี่ยวกับวัคซีนควรปรึกษาแพทย์ หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข

ที่มา : กองโรคติดต่อทั่วไป กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

องค์ความรู้ด้านวัคซีนที่เกี่ยวข้องกับโรคที่ป้องกันได้ด้วยวัคซีน

1.8 วัคซีนป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโรตา (ROTA)

วัคซีนป้องกันโรคอุจจาระร่วงจากไวรัสโรตา (Rotavirus vaccine)

โรคอุจจาระร่วงจากไวรัสโรตา คืออะไร

- เกิดจากการรับประทานอาหารหรือน้ำดื่มที่ปนเปื้อนเชื้อไวรัส หรือสัมผัสสิ่งของที่ปนเปื้อนเชื้อและนำเข้าปาก เมื่อเกิดการติดเชื้อจะมีอาการถ่ายอุจจาระเหลวเป็นน้ำ หรือมีมูกปน อาเจียน บางรายอาจมีไข้ ปวดท้อง หรืออาการทางระบบหายใจร่วมด้วย ในรายที่อาการรุนแรง อาจถ่ายมากจนเกิดภาวะขาดน้ำ และช็อคได้

คุณสมบัติวัคซีน

- ผลิตจากเชื้อไวรัสโรตาที่มีชีวิตแต่ทำให้อ่อนฤทธิ์ลง จนไม่สามารถก่อโรคได้ และสามารถสร้างภูมิคุ้มกันได้ดี

รับวัคซีนอย่างไร

- จำนวนครั้งของการรับวัคซีนขึ้นอยู่กับชนิดของวัคซีน ได้แก่ วัคซีนชนิดหยอด 2 ครั้ง ให้ที่อายุ 2 และ 4 เดือน และสำหรับวัคซีนชนิดหยอด 3 ครั้งให้ที่อายุ 2, 4 และ 6 เดือน
- ควรหยอดครั้งแรกก่อนอายุ 15 สัปดาห์ ครั้งสุดท้ายไม่เกิน 32 สัปดาห์

บุคคลที่ไม่ควรได้รับวัคซีน

- ผู้ป่วยที่มีภูมิคุ้มกันบกพร่อง เช่น โรคภูมิคุ้มกันบกพร่องปฐมภูมิ และผู้ที่มีประวัติเกิดภาวะลำไส้ลื่นกัน
- เด็กอายุมากกว่า 2 ปี
- มีไข้ ควรเลื่อนการรับวัคซีนออกไปก่อน

อาการข้างเคียงที่อาจเกิดขึ้นหลังรับวัคซีน

- มีไข้ เพื่้ออาหาร อุจจาระร่วง อาเจียน งอแง ซึ่งไม่รุนแรง
- มีรายงานพบภาวะลำไส้ลื่นกันหลังได้รับวัคซีนโรตา แต่เกิดได้น้อยมาก ประมาณ 1-2 ต่อแสนโดส

ข้อควรปฏิบัติ

- พักสังเกตอาการ 30 นาทีหลังฉีดวัคซีน ณ สถานที่รับบริการ และควรสังเกตอาการต่อที่บ้าน
- หากมีอาการข้างเคียงหลังจากได้รับวัคซีนควรแจ้งแพทย์หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขก่อนรับวัคซีนครั้งต่อไป
- หากปวด บวม บริเวณที่ฉีดให้ประคบด้วยผ้าเย็น และหากมีไข้ให้รับประทานยาลดไข้
- หากรับวัคซีนแล้วมีอาการแพ้รุนแรงควรรีบพบแพทย์ หรือโทร 1669
- ควรรับวัคซีนตามกำหนดและเก็บสมุดบันทึกการรับวัคซีนไว้ตลอดไป
- หากมีข้อสงสัยเกี่ยวกับวัคซีนควรปรึกษาแพทย์ หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข

ที่มา : กองโรคติดต่อทั่วไป กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

กลุ่มที่ 2 วัคซีนพื้นฐานสำหรับเด็กวัยเรียน ในแผนงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค

2.1 วัคซีนป้องกันโรคคอตีบ-บาดทะยัก (dT)

โรคคอตีบ โรคบาดทะยัก คืออะไร

- **โรคคอตีบ** เกิดจากพิษของเชื้อแบคทีเรีย ทำให้เกิดการอักเสบของลำคอและทอนซิล อาจรุนแรงถึงขั้นเสียชีวิต
- **โรคบาดทะยัก** เกิดจากพิษของเชื้อแบคทีเรีย เชื้อเข้าสู่ร่างกายผ่านทางบาดแผลสกปรก ทำใหกล้ามเนื้อเกร็งกระตุก ชากรเกร็งแข็ง อ้าปากไม่ได้ กลืนลำบาก หายใจลำบากและรุนแรงถึงขั้นเสียชีวิตได้

คุณสมบัติวัคซีน

- ผลิตจากพิษของเชื้อมาทำให้หมดฤทธิ์ในการก่อโรค

ฉีดวัคซีนอย่างไร

- ฉีดในเด็กอายุ 7 ปีขึ้นไป วัยรุ่น หรือผู้ใหญ่ โดยทั่วไปจะฉีดให้เด็กนักเรียนชั้น ป.6 หรือเมื่ออายุ 10-12 ปี และฉีดซ้ำทุก 10 ปี แต่อาจฉีดเร็วกว่ากำหนด กรณีมีการบาดเจ็บเกิดแผลสกปรก

อาการข้างเคียงที่อาจเกิดขึ้นหลังรับวัคซีน

- บวม แดง เจ็บบริเวณที่ฉีด และอาจทำให้มีไข้ ปวดศีรษะ เหนื่อยเพลีย
- อาการแพ้รุนแรง ได้แก่ มีผื่นทั่วตัว หน้าบวม คอบวมหายใจลำบาก ใจสั่น วิงเวียนหรืออ่อนแรง

บุคคลที่ไม่ควรได้รับวัคซีน

- เคยมีปฏิกิริยารุนแรง หรือปัญหาอื่นที่รุนแรงจากวัคซีนนี้มาก่อน
- มีไข้ ควรเลื่อนการรับวัคซีนออกไปก่อน

ข้อควรปฏิบัติ

- พักสังเกตอาการ 30 นาทีหลังฉีดวัคซีน ณ สถานที่รับบริการ และควรสังเกตอาการต่อที่บ้าน
- หากมีอาการข้างเคียงหลังจากได้รับวัคซีนควรแจ้งแพทย์หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขก่อนรับวัคซีนครั้งต่อไป
- หากปวด บวม บริเวณที่ฉีดให้ประคบด้วยผ้าเย็น และหากมีไข้ให้รับประทานยาลดไข้
- หากรับวัคซีนแล้วมีอาการแพ้รุนแรงควรรีบพบแพทย์ หรือโทร 1669
- ควรรับวัคซีนตามกำหนดและเก็บสมุดบันทึกการรับวัคซีนไว้ตลอดไป
- หากมีข้อสงสัยเกี่ยวกับวัคซีนควรปรึกษาแพทย์ หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข

ที่มา : กองโรคติดต่อทั่วไป กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

องค์ความรู้ด้านวัคซีนที่เกี่ยวข้องกับโรคที่ป้องกันได้ด้วยวัคซีน

2.2 วัคซีนป้องกันมะเร็งปากมดลูกจากเชื้อเอชพีวี (HPV)

วัคซีนป้องกันไวรัสแปปิโลมา (วัคซีนเอชพีวี) หรือวัคซีนป้องกันมะเร็งของอวัยวะเพศ (Human Papillomavirus vaccine)

โรคจากการติดเชื้อเอชพีวี คืออะไร

- การติดเชื้อไวรัสเอชพีวี บางสายพันธุ์ ทำให้เกิดมะเร็งหลายชนิด
- มะเร็งปากมดลูกเกือบทั้งหมด เกิดจากไวรัสเอชพีวี และเป็นสาเหตุของการเสียชีวิตอันดับ 1 ในหญิงไทย
- ไวรัสเอชพีวีติดต่อจากการสัมผัสโดยตรง หรือการมีเพศสัมพันธ์กับผู้ที่ติดเชื้อไวรัส

คุณสมบัติวัคซีน

- ผลิตจากโปรตีนของไวรัส แบ่งเป็นชนิด
- 2 สายพันธุ์ (16, 18) ป้องกันมะเร็งของอวัยวะเพศ
- 4 สายพันธุ์ (6, 11, 16, 18) ป้องกันมะเร็งของอวัยวะเพศ และหูด
- 9 สายพันธุ์ (6, 11, 16, 18, 31, 33, 45, 52 และ 58) ป้องกันมะเร็งของอวัยวะเพศ และหูดได้ครอบคลุมมากขึ้นไวรัส

ฉีดวัคซีนอย่างไร

- ฉีดในหญิงและชาย อายุ 9-26 ปี เน้นให้ฉีดก่อนเริ่มมีเพศสัมพันธ์ โดยทั่วไปแนะนำให้ฉีดในช่วงอายุ 11-12 ปี
- เด็กหากฉีดเข็มแรกก่อนอายุ 15 ปี ให้ฉีดเพียง 2 เข็ม ได้แก่ 0 และ 6-12 เดือน ถ้าฉีดหลังอายุ 15 ปี ให้ฉีด 3 เข็ม ได้แก่ 0, 1-2, และ 6 เดือน

อาการข้างเคียงที่อาจเกิดขึ้นหลังรับวัคซีน

- บวม แดง เจ็บบริเวณที่ฉีด และอาจทำให้มีไข้ ปวดศีรษะ ซึ่งมักหายได้เอง
- อาการแพ้รุนแรง ได้แก่ ผื่นคันทั่วตัว หน้าบวม คอบวม หายใจลำบาก ใจสั่น วิงเวียนหรืออ่อนแรง

ข้อควรปฏิบัติ

- ผู้ที่ฉีดวัคซีนเอชพีวีแล้วยังจำเป็นต้องตรวจภายใน เพื่อคัดกรองมะเร็งปากมดลูกตามคำแนะนำ
- ควรมีเพศสัมพันธ์อย่างปลอดภัย หลีกเลี่ยงปัจจัยเสี่ยงการติดเชื้อเอชพีวี เช่น การมีคู่นอนหลายคน การไม่ใช้ถุงยางอนามัย
- พักสังเกตอาการ 30 นาทีหลังฉีดวัคซีน ณ สถานที่รับบริการและควรสังเกตอาการต่อที่บ้าน
- หากมีอาการข้างเคียงหลังจากได้รับวัคซีนควรแจ้งแพทย์หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขก่อนรับวัคซีนครั้งต่อไป
- หากปวด บวม บริเวณที่ฉีดให้ประคบด้วยผ้าเย็น และหากมีไข้ให้รับประทานยาลดไข้
- หากรับวัคซีนแล้วมีอาการแพ้รุนแรงควรรีบพบแพทย์ หรือโทร 1669
- ควรรับวัคซีนตามกำหนดและเก็บสมุดบันทึกการรับวัคซีนไว้ตลอดไป
- หากมีข้อสงสัยเกี่ยวกับวัคซีนควรปรึกษาแพทย์ หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข

ที่มา : กองโรคติดต่อทั่วไป กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

องค์ความรู้ด้านวัคซีนที่เกี่ยวข้องกับโรคที่ป้องกันได้ด้วยวัคซีน

กลุ่มที่ 3 วัคซีนในการณรงค์ประจำปี

วัคซีนป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่ (Influenza)

วัคซีนป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่ (Influenza vaccine)

โรคไข้หวัดใหญ่คืออะไร

- เกิดจากเชื้อไวรัสอินฟลูเอนซา ติดต่อผ่านทางละอองฝอยจากการหายใจ และไอจาม

โรคไข้หวัดใหญ่มีอาการอย่างไร

- ไข้สูง ไอ มีน้ำมูก ปวดศีรษะ อ่อนเพลีย ปวดเมื่อยตามตัว บางรายอาจมีอาการรุนแรง เป็นปอดอักเสบ หรือมีอาการนอกระบบทางเดินหายใจ เช่น ชัก สมอชักเสกได้

คุณสมบัติวัคซีน

ผลิตจากส่วนประกอบ ของไวรัสมี 2 ชนิด

- ชนิด 3 สายพันธุ์ (A 2 สายพันธุ์ B 1 สายพันธุ์)
- ชนิด 4 สายพันธุ์ (A 2 สายพันธุ์ B 2 สายพันธุ์)

ฉีดวัคซีนอย่างไร

- ฉีดในเด็กอายุตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไป
- ผู้ที่มีความเสี่ยงสูงต่อการเกิดภาวะแทรกซ้อนของโรคไข้หวัดใหญ่ ได้แก่
  1. หญิงมีครรภ์ 4 เดือนขึ้นไป
  2. เด็กอายุ 6 เดือน - 2 ปี
  3. ผู้ป่วยโรคเรื้อรัง เช่น ปอดอุดกั้นเรื้อรัง หอบหืด เป็นต้น
  4. ผู้สูงอายุมากกว่า 65 ปี
  5. ผู้พิการทางสมองที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้
  6. โรคธาลัสซีเมีย และผู้ที่มีภูมิคุ้มกันบกพร่อง
  7. โรคอ้วน รวมถึงบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข
- วัคซีนป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่ควรฉีดปีละ 1 ครั้ง
- เด็กอายุต่ำกว่า 9 ปี ที่รับวัคซีนไข้หวัดใหญ่ปีแรกให้ฉีด 2 เข็ม ห่างกัน 1 เดือน หลังจากนั้นฉีดปีละ 1 เข็ม

บุคคลที่ไม่ควรได้รับวัคซีน

- เด็กอายุน้อยกว่า 6 เดือน
- ผู้ที่มีอาการแพ้รุนแรงจากการฉีดวัคซีนครั้งก่อน
- ผู้ที่เคยมีโรคกล้ามเนื้ออ่อนแรงของกลุ่มอาการกิลแลง-บาร์เรจากการได้รับวัคซีน
- มีไข้ ควรเลื่อนการรับวัคซีนออกไปก่อน

อาการข้างเคียงที่อาจเกิดขึ้นหลังรับวัคซีน

- บวม แดง เจ็บบริเวณที่ฉีด และอาจทำให้มีไข้ ปวดเมื่อย ซึ่งจะหายได้เองใน 1-2 วัน
- อาการแพ้รุนแรง ได้แก่ มีผื่นทั้งตัว หน้าบวม คอบวม หายใจลำบาก ใจสั่น วิงเวียนหรืออ่อนแรง

วัคซีนป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่ ใครเป็นผู้รับผิดชอบค่าวัคซีน

- วัคซีนป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่ให้ในกลุ่มเป้าหมายที่มีความเสี่ยงสูงในช่วงการรณรงค์ สำหรับหญิงตั้งครรภ์สามารถเข้ารับบริการได้ตลอดทั้งปี **ไม่เสียค่าใช้จ่าย**
- ผู้ที่ไม่ได้อยู่ในกลุ่มเป้าหมายหากต้องการรับวัคซีนสามารถไปรับบริการที่สถานพยาบาล โดยต้องเสียค่าใช้จ่ายเอง

ข้อควรปฏิบัติ

- ควรหลีกเลี่ยงสถานที่แออัด ไม่คลุกคลีใกล้ชิดกับผู้ป่วย ใจจามอย่างถูกสุขลักษณะ สวมใส่หน้ากากอนามัย หมั่นล้างมือด้วยน้ำและสบู่เป็นประจำ และฉีดวัคซีนป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่ทุกปี
- พักสังเกตอาการ 30 นาทีหลังฉีด ณ สถานที่รับบริการและควรสังเกตอาการต่อที่บ้านด้วย
- หากฉีดวัคซีนแล้วมีปฏิกิริยาแพ้รุนแรงควรรีบไปโรงพยาบาล หรือโทร 1669
- ควรเก็บสมุดบันทึกการรับวัคซีนไว้ตลอดไป
- หากมีข้อสงสัยเกี่ยวกับวัคซีนควรปรึกษาแพทย์ หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข

ที่มา : กองโรคติดต่อทั่วไป กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

กองโรคติดต่อทั่วไป
กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข
88/21 ถ.ติวานนท์ ต.ตลาดขวัญ อ.เมือง จ. นนทบุรี 11000
โทรศัพท์ 02-5903196-7